

ពាក្យសព្ទ

ខាងក្រោមនេះគឺជាបញ្ជីនៃពាក្យទាំងឡាយដែលអាចជាពាក្យថ្មី ឬក៏ពិបាកយល់ ឬក៏មានសារសំខាន់ពិសេស ក្នុងការលើកកម្ពស់សុខភាពបរិស្ថាន។ ការយល់ដឹងអំពីពាក្យទាំងឡាយនេះ អាចជួយអ្នកក្នុងការប្រើប្រាស់ សៀវភៅនេះឲ្យកាន់តែប្រសើរឡើង។

ភាគច្រើនបំផុតនៃពាក្យដែលប្រើប្រាស់នៅទីនេះ ត្រូវបានពន្យល់នៅក្នុងជំពូកមុនៗ។ ពេលដែលគេ បានប្រើប្រាស់វាជាលើកដំបូង ពាក្យទាំងនោះត្រូវបានសរសេរជាអក្សរធំតែ។

ពាក្យទាំងអស់នោះត្រូវបានរៀបតាមលំដាប់តួព្យញ្ជនៈខ្មែរ :

ក

កង្វះអាហារូបត្ថម្ភ : នៅពេលដែលរាងកាយមិនមាន អាហារគ្រប់គ្រាន់ចាំបាច់សម្រាប់រក្សាសុខភាព។

កម្មវិធីចាក់ថ្នាំបង្ការ : ជាការខិតខំប្រឹងប្រែងជាមួយដើម្បី ផ្តល់ថ្នាំបង្ការដល់ប្រជាជន, ជាធម្មតាដំណើរការ ដោយអង្គការសុខភាពអន្តរជាតិ ដូចជាអង្គការ សុខភាពពិភពលោក និងយូនីសេហ្វ, រដ្ឋាភិបាល និងអង្គការមូលដ្ឋាន, និងក្រុមហ៊ុនដែលផលិត និងលក់វ៉ាក់សាំង។

កម្មវិធីបញ្ជាក់វិញ្ញាបនបត្រ : អនុញ្ញាតឲ្យអ្នកទិញ ផលិតផល ដឹងថាផលិតផលនេះត្រូវបានផលិតក្នុង វិធីដែលមិនបំផ្លាញ បរិស្ថានឬសង្គម។ ដំណាំអាច ត្រូវបានបញ្ជាក់ថាជាសារធាតុសរីរាង្គ, ផលិតផល ព្រៃឈើបញ្ជាក់ថាបានប្រមូលផលប្រកបដោយ ចីរភាព ។ល។ ការផ្តល់វិញ្ញាបនបត្រនេះអាចផ្តល់ តម្លៃខ្ពស់ដល់អ្នកលក់ដូរ។

កសិកម្មសរីរាង្គ : របរកសិកម្មដែលមិនប្រើប្រាស់ជីគីមី ឬ ថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិត។ មុនពេលរកឃើញថ្នាំសម្លាប់ សត្វល្អិត របរកសិកម្មសុទ្ធតែជារបរកសិកម្មសរីរាង្គ។ ពាក្យថាសរីរាង្គនេះ គឺផ្តោតទៅលើការដាំដុះដោយ មិនប្រើជាតិគីមី។

កសិវនសាស្ត្រ (Agroforestry) : ជាការដាំដំណាំ និង ដើមឈើរួមគ្នា ដើម្បីឲ្យផលផលប្រយោជន៍ជា ច្រើន ដូចជាអាហារ ឧស និងការអភិរក្សដីមាន ជីជាតិ។

កាកសំណល់ : អ្វីៗដែលបោះបង់ចោល។ កាកសំណល់ នៃថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិត គឺម្សៅស្ងួត ឬស្រទាប់ស្តើងៗ របស់ជាតិប្រេង ដែលនៅជាប់ដំណាំក្រោយពី បាញ់ថ្នាំ។ កាកសំណល់កសិផលគឺជាស្លឹក មែក សំបកគ្រាប់ពូជ ។ល។ ដែលនៅសល់ក្រោយពី ដំណាំត្រូវបានប្រមូលផល ឬកែច្នៃ។

កាកសំណល់កម្រិតសូន្យ : ការកាត់បន្ថយជាអតិបរមានូវ ចំនួនកាកសំណល់ដែលបង្កើតឡើង ព្រមទាំងកែច្នៃ ឡើងវិញនូវគ្រប់វត្ថុធាតុកាកសំណល់ ដើម្បីការពារ សុខភាព និង បរិស្ថាន។

កាកសំណល់រាវ : ដែលបោះចេញពីកន្លែងចាក់សំរាម។

កាកសំណល់រឹង : អ្វីៗដែលបានប្រើប្រាស់រួច និងបាន បោះចោល។

កាកសំណល់រុក្ខជាតិ : ជាសារធាតុដែលនៅពីលើដីដំណាំ សម្រាប់ការពារពីកម្ដៅថ្ងៃ ភ្លៀង និងខ្យល់ និងដើម្បី បង្ការមិនឲ្យរុក្ខជាតិរំខានដុះ។ ភាគច្រើន គេប្រើ ដីបែកសម្រាប់ធ្វើជាកាកសំណល់រុក្ខជាតិ។

កាកសំណល់សរីរាង្គ : កាកសំណល់អាហារ កាក សំណល់ដំណាំ លាមកសត្វ និងសំណល់ផ្សេងៗ ទៀតនៃវត្ថុមានជីវិតដែលបំបែក និងត្រឡប់ទៅជា ជីវិញ។

កាតមីញ៉ូម : ជាលោហៈធ្ងន់និងពុល ដែលត្រូវបាន ប្រើប្រាស់នៅក្នុងគ្រឿងអគ្គិសនី និងដំណើរការ ផលិតវត្ថុដទៃទៀត។

កាត់ : រុក្ខជាតិឬសត្វដែលមានឪពុកម្តាយមានពូជផ្សេងគ្នា ឬប្រភេទផ្សេងគ្នា ដែលបានបង្កាត់ ដើម្បីទទួលបានលក្ខណៈពិសេស។

កាបូនឌីអុកស៊ីត : ជាឧស្ម័នដែលមនុស្ស និងសត្វបញ្ចេញតាមដង្ហើមចេញ និងត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅពេលដុតឥន្ធនៈហ្វូស៊ីល។ កាបូនឌីអុកស៊ីតដែលបង្កើតចេញពីចំហេះឥន្ធនៈហ្វូស៊ីលនេះ គឺជាមូលហេតុនាំមុខនៃការឡើងកម្ដៅផែនដី។ ហៅម្យ៉ាងទៀតថា CO2។

កាបូនម៉ូណូស៊ីត : ជាឧស្ម័នពុល គ្មានពណ៌ គ្មានក្លិន ដែលត្រូវបានបង្កើតចេញពីរថយន្ត បារី ការដុតឧស្ម័នធម្មជាតិ និងធនធានដទៃទៀត។ ហៅម្យ៉ាងទៀតថា CO។

កាបូនសកម្ម : ជាមេរៀនដែលផលិត ចេញអំពីចំហេះទៅលើសារធាតុខនិជក្នុងទីតាំងបិតជិត វាត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាសារធាតុសម្រាប់បឺតស្រូបជាតិពុល និងកាត់បន្ថយឥទ្ធិពលអាក្រក់របស់ជាតិពុលនោះ។

កាប់បោសសម្អាត(ការ) : ពេលដែលផ្នែកភាគច្រើននៃព្រៃឈើក្នុងតំបន់មួយត្រូវបានកាប់។

កាប់បំផ្លាញព្រៃឈើ(ការ) : ពេលដែលព្រៃឈើត្រូវបានកាប់បោសសម្អាត។

កេងប្រវ័ញ្ច : ទាញយកប្រយោជន៍។ ប្រើប្រាស់ដើម្បីរកប្រាក់ចំណេញ ដោយមិនមានការថែទាំសុខភាពយូរអង្វែង។

កែច្នៃធនធានឡើងវិញ(ការ) : ការប្រែក្លាយសារធាតុដែលមិនចង់បាន ឬគ្មានប្រយោជន៍ ឲ្យទៅជាធនធាន។ ការកែច្នៃធនធានឡើងវិញ រួមមានការប្រើប្រាស់ឡើងវិញ ការកែច្នៃឡើងវិញ និងការធ្វើជាជីកំប៉ុស។

កែច្នៃឡើងវិញ(ការ) : ការធ្វើអ្វីមួយដែលមិនមានប្រយោជន៍ និងមិនចង់បានតទៅទៀត ឲ្យទៅជារត្តផ្សេងទៀតដែលអាចប្រើប្រាស់ជាថ្មី។

កោសិកា : គឺជាផ្នែកតូចជាងគេបំផុតនៃសរីរាង្គមានជីវិត។ គ្រប់មនុស្ស សត្វ និងរុក្ខជាតិទាំងអស់ កើតឡើងពីកោសិកា។

ក្រមីញ៉ឹម : ជាលោហៈធ្ងន់និងពុល ប្រើក្នុងការសម្លាប់ស្បែក និងក្នុងឧស្សាហកម្មផ្សេងទៀត។

ក្លរីន : ជាសារធាតុគីមីដ៏មានប្រសិទ្ធភាពមួយ ជាទូទៅគេហៅថាទឹកសាវែល ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់រម្ងាប់មេរោគ និងកម្ចាត់មេរោគនៅក្នុងទឹក។ ក្លរីនត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីធ្វើឲ្យក្រដាសឡើងពណ៌ស និងបង្កើតប្លាស្ទិក(PVC)។ នៅពេល គេយកផលិតផលមានក្លរីនទៅដុត នោះនឹងមានបញ្ចេញឧស្ម័នពុលជាច្រើន ដូចជា ឌីអុកស៊ីន និងហ្វូយវ៉ាន។

ក្លាំដាមីស៊ីន (Clindamycin) : ជាថ្នាំអង់ទីប៊ីយោទិកសម្រាប់ព្យាបាលជំងឺគ្រុនចាញ់ និងជំងឺឆ្លងដទៃទៀត។

កំណត់មែកឈើ : ផ្នែករបស់រុក្ខជាតិ ឬមែករបស់ដើមឈើដែលអាចប្រើសម្រាប់បណ្តុះជារុក្ខជាតិ ឬដើមឈើថ្មី។

កំពក : ចំណុចពកនៅលើមែកឈើដែលមានដុះស្លឹកចេញ។

១

ខាន់លឿង : ការឡើងពណ៌លឿងនៅលើស្បែកនិងភ្នែក។ ខាន់លឿងជាភាគសញ្ញានៃជំងឺថ្លើម ឬរលាកថ្លើម។

ខូចខាត(ការ)(Degradation) : ធ្វើឲ្យវត្ថុមួយមិនមានប្រយោជន៍ តម្លៃ និងល្អស្អាតតទៅទៀត។ ពេលដែលដី ឬព្រៃឈើត្រូវបានរំលោភ ប៉ុន្តែមិនបានបំផ្លាញ នោះវាត្រូវបានខូចខាត។

ខូចខាតហ្សែន(ការ) : ជាការខូចខាតទៅលើហ្សែនដែលជាលទ្ធផលបង្កឲ្យមានបញ្ហាទៅលើមនុស្ស រុក្ខជាតិ ឬសត្វនោះ។ សារធាតុពុលខ្លះអាចបង្កឲ្យមានការខូចខាតហ្សែន ហើយជូនកាលការខូចខាតហ្សែនខ្លះអាចបន្តទៅកូនចៅជំនាន់ក្រោយ។

ខ្យល់ចេញចូល : ចលនារបស់ខ្យល់ឆ្លងកាត់តាមផ្ទះ ឬអគារ។

ខ្លិន : គ្មានលទ្ធភាពធ្វើចលនា។

ខ្សែភ្លើងវ៉ុលខ្ពស់ : ខ្សែភ្លើងដែលនាំចរន្តអគ្គិសនីពីកន្លែងផលិតទៅកន្លែងប្រើប្រាស់។

ខ្សែអេក្វាទ័រ : ជាបន្ទាត់ដែលបែងចែកអឌ្ឍគោលខាងជើង និងខាងត្បូងរបស់ផែនដី។

ខ្សោះជាតិទឹក(ការ) : នៅពេលដែលរាងកាយបាត់បង់ជាតិទឹកច្រើនជាងការផឹកចូល។ ការបាត់បង់ជាតិ

ទឹក គឺជាសញ្ញាមួយនៃជំងឺរាក, ជាញឹកញាប់វា
ទាក់ទងនឹងកង្វះអនាម័យ។ ការបាត់បង់ជាតិទឹក
អាចបណ្តាលឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់ធ្ងន់ធ្ងរ ជាពិសេស
ចំពោះកុមារ។

ក

គាំទ្រតម្លៃ(ការ) : ជាតម្លៃដែលបានកំណត់ដោយរដ្ឋា
ភិបាលដើម្បីជួយដល់កសិករ ដោយកំណត់នូវតម្លៃ
ទីផ្សារខ្ពស់ ចំពោះអាហារមួយចំនួនដែលគេផលិត
បាន។

គីនីន (Quinine) : ជាថ្នាំព្យាបាលជំងឺគ្រុនចាញ់។

គោលការណ៍ប្រុងប្រយ័ត្ន : ជាកំនិតមួយដែលជឿថា
"ប្រសិនបើមានហេតុផលដែលជឿថាអ្វីមួយអាចបង្ក
គ្រោះថ្នាក់ ទោះបីយើងមិនដឹងច្បាស់ក៏ដោយ នោះ
ជាការប្រសើរគួរជៀសវាងវា ជាជាងធ្វើវាទាំងប្រថុយ
នឹងគ្រោះថ្នាក់"។

គ្រប់គ្រងគ្រាប់ពូជក្នុងសហគមន៍ (ការ) : ភាពអាចគ្រប់
គ្រងបានលើគ្រាប់ពូជក្នុងសហគមន៍ ខណៈដែល
សហគមន៍អាច រក្សាបាននូវការប្រមូលផ្តុំគ្រាប់ពូជ
ទាំងឡាយសម្រាប់ពេលអនាគត និងអាចរក្សា
កំណត់ត្រាដោយប្រុងប្រយ័ត្ននៃគ្រាប់ពូជទាំងនោះ។

គ្រប់គ្រងទីជម្រាល(ការ) : ការប្រើប្រាស់ និងការការពារ
ដី និងប្រភពទឹកនៅក្នុងតំបន់ទីជម្រាល ដើម្បី
សុខភាព និងចិរភាព។

គ្រប់គ្រងសត្វល្អិតតាមវិធីធម្មជាតិ(ការ) : ជាមធ្យោបាយ
សម្រាប់គ្រប់គ្រងសត្វល្អិតចង្រៃ និងជំងឺដទៃទៀត
ដោយមិនប្រើសារធាតុគីមី។

គ្រាប់ពូជខ្មៅ : ជាគ្រាប់ធញ្ញជាតិដែលយកមកពី ប្រទេស
ឥណ្ឌា និងមជ្ឈិមបូព៌ា, ប្រើប្រាស់សម្រាប់ព្យាបាល
ការធ្វើទុក្ខនៃជំងឺហឺត។

គ្មុយតាល់ដេអ៊ីត (Glutaraldehyde) : សារធាតុគីមី
ពុលប្រើសម្រាប់ធ្វើស្ទើរិល និងសម្អាត។
គ្មុយតាល់ដេអ៊ីត មានគ្រោះថ្នាក់ខ្លាំង ហើយ
ប្រសិនបើចៀសប្រើវាមិនបាន គួរប្រើប្រាស់ដោយ
ប្រុងប្រយ័ត្ន ។

ច

ចង្រ្កានពន្លឺព្រះអាទិត្យ : ចង្រ្កានដែលប្រើប្រាស់កម្ដៅ
ព្រះអាទិត្យដើម្បីចម្អិន។

ចង្វាក់អាហារ : របៀបដែលវត្ថុមានជីវិតមានទំនាក់ទំនង
នឹងគ្នាទៅវិញទៅមក និងរបៀបដែលសត្វមួយស៊ី
សត្វមួយទៀត(ឬស៊ីផលិតផល)។ ហៅម៉្យាងទៀត
ថា សំណាញ់អាហារ។

ចម្ការដើមឈើ : ជាកសិដ្ឋានដ៏ធំដែលនៅទីនោះមានតែ
រុក្ខជាតិមួយមុខ ដូចជាកៅស៊ូ ដូងប្រេង ប្រេងខ្យល់
ឬស្រល់។

ចម្រាញ់(ការ) : ការយកចេញនូវប្រេង សារធាតុអ៊ី និង
ធនធានផ្សេងចេញពីក្នុងដី។

ចាក់ថ្នាំបង្ការ(ការ) : ជាការចាក់បញ្ចូលនូវថ្នាំដែលអាច
ការពារជំងឺមួយចំនួន។ ជាទូទៅ គេការពាក់ថ្នាំបង្ការ
សម្រាប់ជំងឺកញ្ជិល តេតាណូស និងគ្រុនស្វិត
ដៃជើង។

ចាក់បញ្ចូល(ការ) : ពេលដែលថ្នាំ ឬសារធាតុរាវដទៃ
ទៀត ត្រូវបានចាក់បញ្ចូលទៅក្នុងរាងកាយតាមរយៈ
ស៊ីរ៉ាំង និងមូល។

ឆ

ឆ្នាំងកម្ដៅ : ជាចង្រ្កានដែលប្រើប្រាស់រលកចាមពល
ដើម្បីកម្ដៅ និងសម្លាប់មេរោគលើវត្ថុ។

ជ

ជី : សារធាតុដែលប្រើសម្រាប់ធ្វើឲ្យដីមានជីជាតិល្អ
ដើម្បីអាចដាំដំណាំបានច្រើន។

ជីកំប៉ុស : ជីធម្មជាតិដែលបង្កើតឡើងដោយកំទេចកំទី
អាហាររលួយ កាកសំណល់ដំណាំ លាមកសត្វ និង
សារធាតុសរីរាង្គផ្សេងទៀត។

ជីធម្មជាតិ : ជីដែលកើតឡើងដោយសារធាតុសរីរាង្គ
ដូចជាលាមកសត្វ កាកសំណល់កសិផល ឬ
ជីកំប៉ុស។

ជីវចម្រុះ : ជាចំនួនដ៏ច្រើននៃរុក្ខជាតិ សត្វ និងសត្វល្អិត
ប្រភេទផ្សេងៗគ្នាដែលរស់នៅលើផែនដី។

ជីវមាស : ជាកាកសំណល់រុក្ខជាតិនិងសត្វ ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាឥន្ធនៈ។

ជីវឧស្ម័ន : ភាគច្រើននៃឧស្ម័នមេតានដែលកើតឡើងដោយសារធាតុសរីរាង្គដែលរលួយ។ ជីវឧស្ម័ននេះមិនប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងអាចប្រើប្រាស់ជាឥន្ធនៈ។

ជ្រើសរើសពូជ(ការ) : ពេលដែលកសិករជ្រើសរើសគ្រាប់ពូជដើម្បីដាំរុក្ខជាតិដែលធំជាងមុន ធំនឹងសត្វល្អិត រសជាតិឆ្ងាញ់ ឬក៏មានលក្ខណៈចង់បានដទៃទៀត។ ដោយសារកសិករបានធ្វើបែបនេះ ជាច្រើនជំនាន់មកហើយ ទើបសព្វថ្ងៃយើងមានរុក្ខជាតិដែលមានរសជាតិឈ្ងុយឆ្ងាញ់យ៉ាងច្រើន និងសំបូរបែប។

ជំងឺគ្រុនចាញ់ : ជាជំងឺធ្ងន់ធ្ងរដែលបង្កឲ្យមានគ្រុនក្តៅញាក់ ឈឺចាប់ និងអាចប៉ះពាល់ដល់ជីវិត។ គ្រុនចាញ់អាចឆ្លងតាមសត្វមូស។

ជំងឺគ្រុនឈាម : ជាជំងឺធ្ងន់ធ្ងរ រាតត្បាតដោយសារសត្វមូស។

ជំងឺគ្រុនពោះវៀន : ជាជំងឺឆ្លងរបស់ពោះវៀន ដែលឆ្លងពីលាមកទៅមាត់, មាននៅក្នុងអាហារ និងទឹកបានឆ្លងរោគ។

ជំងឺគ្រុនលៀង : ជាជំងឺធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងតំបន់អាហ្វ្រិក និងផ្នែកខ្លះនៃអាមេរិកខាងត្បូង ដែលឆ្លងតាមសត្វមូស។

ជំងឺឆ្កួតជ្រូក : ជាជំងឺដែលមានការប្រកាច់ និងបាត់ស្មារតី។

ជំងឺឆ្លង : ជាជំងឺដែលអាចឆ្លងរាលដាលយ៉ាងងាយពីមនុស្សម្នាក់ទៅមនុស្សម្នាក់ទៀត។

ជំងឺជង្កូវក្នុងឈាម : ជាជំងឺឆ្លងដែលបង្កឡើង ដោយជង្កូវតូចៗដែលរស់នៅក្នុងខ្យង។ អាចហៅថាជំងឺប៊ីឡាហ្ស៊ី និង ស៊ីស្តូសូមីញ៉ា។

ជំងឺតុកស្ស្តាស្ស្តូ (Toxoplasmosis) : ជំងឺដែលបង្កដោយមេរោគនៅក្នុងអាហារ។

ជំងឺទឹកនោមផ្អែម : ជាជំងឺដែលលាងកាយមិនអាចគ្រប់គ្រងជាតិស្ករក្នុងខ្លួនបាន។ ហៅម៉្យាងទៀតជំងឺជាតិស្ករ។

ជំងឺប៊ីឡាហ្ស៊ី (Bilharzia) : ជាជំងឺដែលបង្កឡើងដោយជង្កូវម៉្យាងដែលរស់នៅក្នុងខ្យង។ អាចហៅជំងឺជង្កូវក្នុងឈាម និង ស៊ីស្តូសូមីញ៉ា។

ជំងឺផ្លូវដង្ហើម : ជំងឺដែលរំខានដំណកដង្ហើម។ ជំងឺផ្លូវដង្ហើមខ្លះមានដូចជា ជំងឺហឺត ជំងឺរលាកសួត និងអំហ្វ៊ីសែម។

ជំងឺពកក : ការហើមផ្នែកខាងក្រោមរបស់ក ដែលបង្កឡើងដោយកង្វះជាតិអ៊ុយត្រូកក្នុងរបបអាហារ ឬដោយការពុលរ៉ាំរ៉ៃជាមួយស្យាសីដ។

ជំងឺមហារីក : ជាជំងឺដែលធ្វើឲ្យកោសិកាពូជលាស់មិនប្រក្រតី ហើយវានឹងខូចខាតដល់រាងកាយ។ មហារីកអាចប៉ះពាល់ដល់ផ្នែកជាច្រើននៃរាងកាយ។ មហារីកភាគច្រើនមានទំនាក់ទំនងជាមួយសារធាតុគីមីពុល និងការបំពុលផ្នែកឧស្សាហកម្ម។

ជំងឺមហារីកឈាម : មហារីកលើឈាម និងខួរឆ្អឹង។

ជំងឺមហារីកប្រព័ន្ធទឹកឡូ : ជាពាក្យទូទៅប្រើសម្រាប់ជំងឺមហារីកដែលកើតនៅលើប្រព័ន្ធទឹកឡូនៃរាងកាយ។

ជំងឺរបេង : ជាជំងឺស្លូតធ្ងន់ធ្ងរដែលអាចឆ្លង។

ជំងឺរលាកទងសួត : ជាជំងឺស្លូតដែលបង្កឲ្យមានការក្អកគ្រុនក្តៅ និងឈឺក្នុងទ្រូង។

ជំងឺរលាកសួត : ជាជំងឺដែលបង្កឲ្យមានគ្រុនក្តៅ ក្អក និងខ្សោយ។

ជំងឺរាក : លាមករាវ និងបន្ទោរបង់លាមកញឹកញាប់។ ភាគច្រើនជំងឺរាកបង្កឡើងដោយទឹកដែលគ្មានសុវត្ថិភាព និងកង្វះអនាម័យ។

ជំងឺស៊ីលីកូស : ជំងឺស្លូតធ្ងន់ធ្ងរបង្កឡើងដោយការដកដង្ហើមចូលនូវកំទេចស៊ីលីកា។

ជំងឺស៊ីស្តូសូមីញ៉ា (Schistosomiasis) : ជាជំងឺដែលបង្កឡើងដោយជង្កូវដែលរស់នៅក្នុងខ្យង។ ហៅម៉្យាងទៀតថា ជង្កូវក្នុងឈាម ឬ ប៊ីឡាហ្ស៊ី។

ជំងឺហឺត : ជាជំងឺស្លូតម៉្យាងដែលបង្កឲ្យពិបាកដកដង្ហើមជាញឹកញាប់មានសំឡេងដូចហូច។ ការធ្វើទុក្ខនៃជំងឺហឺត បង្កឡើងដោយអាល់ឡែកសែនពិសេស និងការបំពុលខ្យល់។

ជំងឺអង់ដូមេទ្រីយូស (Endometriosis) : ជាជំងឺធ្ងន់ធ្ងរ ដែលបង្កឡើងដោយស្រទាប់ក្នុងរបស់ស្បូនបាន លូតលាស់នៅពីក្រៅស្បូន។

ជំងឺអាសន្នរោគ : ជាជំងឺដែលបង្កឡើងដោយការដឹកទឹក ឬហូបអាហារដែលបានឆ្លងបាក់តេរី។ ជំងឺអាសន្ន រោគជាញឹកញាប់រាតត្បាតដោយសារទឹកខ្វក់ ហើយបង្កឲ្យមានរាក និងក្អកធ្ងន់ធ្ងរ។

ជំនួយរដ្ឋាភិបាល : ជាប្រាក់ផ្តល់ឲ្យដើម្បីបង្កើន ឬបញ្ចុះ តម្លៃទំនិញ ឬសេវាកម្ម ដូចជាដំណាំ ប្រេង ការថែទាំ សុខភាព ។ល។

ឆ

ជង្គុវហ្គីណេ (Guinea worm) : ជាជង្គុវវែងស្តើង រាងដូច អំបោះពណ៌ស។ វារស់នៅពីក្រោមស្បែក និងធ្វើឲ្យ ឈឺចាប់នៅកជើង ជើង និងផ្នែកដទៃទៀតនៃ រាងកាយ។

ដាំដំណាំរួមគ្នា (ការ) : ជាការដាំដំណាំខុសៗគ្នារួមគ្នា ដើម្បី បង្កើនដំណាំដែលល្អ ដោយកាត់បន្ថយបញ្ហា សត្វល្អិតចង្រៃ និងប្រើប្រាស់សារធាតុចិញ្ចឹមរបស់ដី យ៉ាងល្អបំផុត។

ដីណែន : នៅពេលដែលដីត្រូវបានបង្ហាប់ និងឡើងវិញ បណ្តាលមកពីការបាត់បង់សារធាតុខនិជ ការបង្ហូរ ទឹកចូលច្រើន ឬក៏មនុស្សឬសត្វបានដើរ ឬបើកបរ ពីលើវា។ ដីណែន មិនអាចរក្សាខ្យល់ឬទឹកឲ្យបាន ច្រើនទេ ហើយនឹងបណ្តាលឲ្យមានសំណឹក។

ដីល្បាប់ : កំទេចតូចៗនៃដីដី ដែលហូរនាំតាមទឹក និងជាទូទៅ ក្លាយទៅជាផ្នែកដីសំខាន់នៃដីដំណាំ ដែលមានជីជាតិ។

ដីល្បាយខ្សាច់ : ទឹកនៃដីដែលទាប ដែលគ្របដណ្តប់ ដោយទឹករាក់ និងរុក្ខជាតិ។

ដីល្បាយខ្សាច់ដែលត្រូវបានច្នៃឡើង : រណ្តៅ ឬអាង ដែលបំពេញទៅដោយរុក្ខជាតិដីតំបន់ភក់ ដែលប្រោះនិងសម្អាតទឹកដែលប្រើរួច។

ដុតក្នុងឡ (ការ) : ការដុតវត្ថុទាំងឡាយនៅក្នុងឡបិទជិត ក្នុងគោលបំណងដើម្បីកំទេចវាចោល។

ដុំ : ដុំនៅលើរាងកាយ ជាញឹកញាប់បង្កដោយជំងឺ មហារីក។

ដើមឈើឬរុក្ខជាតិដែលបញ្ចេញនីត្រូហ្សែន : ជាដើមឈើ ឬរុក្ខជាតិដែលបញ្ចេញនីត្រូហ្សែនចូលទៅក្នុងដី ដំណាំ ធ្វើឲ្យដីកាន់តែសម្បូរជីជាតិ។

ដេដេតេ (DDT) : ថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិតសម្រាប់សម្លាប់ មូសគ្រុនចាញ់។ ដេដេតេ គឺជាសារធាតុសរីរាង្គពុល យូរអង្វែង (POP)។ ការប្រើប្រាស់វា លើសលុប ធ្វើឲ្យវាធ្លាក់ចុះប្រសិទ្ធភាពក្នុងការប្រឆាំងនឹងជំងឺ គ្រុនចាញ់។

ដែលពុល : អ្វីៗទាំងអស់ដែលមានគ្រោះថ្នាក់ ជាទូទៅ ដោយសារវាពុល និងអាចបង្កឲ្យមានជំងឺ ឬស្លាប់។

ដំណាំចម្លាស់ : ការផ្លាស់ប្តូរដំណាំរៀងរាល់ឆ្នាំដើម្បីធ្វើឲ្យ ល្អប្រសើរនូវជីជាតិដី។

ជ

ឌីអុកសាំង (Dioxins) : ជាក្រុមសារធាតុគីមីដែលបង្ក គ្រោះថ្នាក់ខ្លាំង, កើតចេញពីការដុតជាតិញ្ញាស្លឹក។ ឌីអុកសាំងជាសារធាតុសរីរាង្គពុលយូរអង្វែង (POP)។

ណ

ណាហ្វតា (Naphtha) : សារធាតុរំលាយពុល។

ត

តូលុយអែន (Toluene) : សារធាតុរំលាយពុល។

តំបន់អាកាសធាតុក្រជាក់ : ជាទឹកនៃដីដែលនៅទីនោះ មាន៤រដូវ : និទាយរដូវ រដូវក្តៅ សរទរដូវ សិសររដូវ។ ជាទូទៅនៅប្រទេសខាងជើង និងខាង ត្បូងឆ្ងាយពីអេក្វាទ័រ។

ថ

ថាមពលខ្យល់ : អគ្គិសនីដែលត្រូវបានផលិតដោយប្រើ កម្លាំងខ្យល់។

ថាមពលព្រះអាទិត្យ : ថាមពលដែលបានមកពី ព្រះអាទិត្យ, ប្រើសម្រាប់បង្កើតកម្ដៅ ឬផលិត អគ្គិសនី។

ថ្នាំក្លរូគីន (Chloroquine) : ជាថ្នាំសម្រាប់ព្យាបាលជំងឺគ្រុនចាញ់។

ថ្នាំពង្រីកទងស្ករ : ជាប្រភេទថ្នាំម៉្យាងដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីពង្រីកផ្លូវខ្យល់ និងកាត់បន្ថយការឈឺចាប់ និងបញ្ហាដង្ហើម។

ថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិត : សារធាតុគីមីពុល សម្រាប់សម្លាប់សត្វល្អិត រុក្ខជាតិរំខាន សត្វកកេរ ឬជំងឺរុក្ខជាតិ។

ថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិតធម្មជាតិ : ថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិតដែលធ្វើឡើងពីសារធាតុធម្មជាតិ ដូចជារុក្ខជាតិ(ខ្លឹម ម្រេច ផ្កាស្បៀង) ទឹកដោះគោ ឬប្រេងឆា។

ថ្នាំអាសេតាមីណូហ្វែន (Acetaminophen) : ឬប៉ារ៉ាសេតាមុល។ ជាថ្នាំដែលកាត់បន្ថយការឈឺចាប់ ឬគ្រុនក្តៅ។

ឆ

ទទួលបន្ទុកបែបធម្មជាតិ(ការ) : ជាដំណាក់កាលនានាដែលរុក្ខជាតិលូតលាស់ ឬដុះឡើងវិញបន្ទាប់ពីការបំផ្លិចបំផ្លាញដី។

ទីជម្រាល : ជាតំបន់ដែលទទួលយកទឹកភ្លៀង រួចបង្ហូរចាក់ចូលទៅក្នុងជ្រោះនិងស្ទឹង ឬចូលទៅក្រោមដីដើម្បីស្តុកទឹកទុកនៅក្នុងដី។

ទឹកកាកសំណល់ : ទឹកដែលត្រូវបានប្រើសម្រាប់នាំកាកសំណល់មនុស្សក្នុងបំពង់បិតជិត ឬប្រឡាយចំហរ។

ទឹកក្រោមដី : ទឹកដែលហូរនៅក្រោមដី។ ទឹកក្រោមដីគឺជាប្រភពទឹកជិតនៅក្នុងអណ្តូង។ កម្រិតកម្ពស់ទឹកក្រោមដីនេះមានការប្រែប្រួលអាស្រ័យលើភ្លៀងធ្លាក់ និងរបៀបដែលទឹក និងដីត្រូវបានប្រើប្រាស់។

ទឹកដក់, ទឹកមិនហូរ : ទឹកដែលគ្មានចលនា និងជាញឹកញាប់មានក្លិនអាក្រក់។ សត្វមូសពងនៅក្នុងទឹកដក់នេះ។

ទឹកប្រផេះ : ទឹកដែលបានប្រើប្រាស់រួចហើយដោយការលាងសម្អាត និងដាំស្ល។ វាអាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ឡើងវិញនៅក្នុងសួនដំណាំ និងកន្លែងផ្សេងទៀត។

ទឹកលើដី : ទឹកដែលប្រមូលផ្តុំ ឬហូរនៅលើផ្ទៃដី ដូចជាទឹកស្ទឹង បឹង ជ្រោះ និងអាងស្តុកទឹក។

ទឹកសាវែល : ជាសារធាតុគីមីប្រើប្រាស់សម្រាប់បន្សុទ្ធទឹក និងសម្លាប់មេរោគនៅលើផ្ទៃ និងលើឧបករណ៍ផ្សេងៗ។

ទឹកសុវត្ថិភាព : ទឹកដែលមិនបានឆ្លងដង្កូវ មេរោគ ឬសារធាតុគីមីពុល។ ទឹកសុវត្ថិភាពមានគុណភាពល្អសម្រាប់ផឹក ងូត និងបោកគក់។

ទឹកសំណល់ : ទឹកដែលស្មោតគ្រោក ឬកខ្វក់បន្ទាប់ពីបានប្រើនៅក្នុងផ្ទះ កសិដ្ឋាន ឬរោងចក្រ។

ទឹកហូរហៀរលើដី : ទឹកដែលហូរនៅលើផ្ទៃដី និងមិនជ្រាបចូលទៅក្នុងដី។

ទូរបង់ទីន (Turpentine) : ជាសារធាតុរំលាយពុល។

ទូរប៊ីន (Turbine) : កង់ដែលវិលដោយខ្យល់ ចំហាយទឹក ឬទឹកធ្លាក់ ដើម្បីផលិតចរន្តអគ្គិសនី។

ឆ

ធនធានដែលមិនអាចបង្កើតឡើងវិញបាន : ជាធនធានដែលប្រើប្រាស់បានតែម្តង ដូចជាប្រេង។

ធនធានដែលអាចបង្កើតឡើងវិញបាន : ធនធានដែលអាចប្រើប្រាស់ដោយមិនចាំបាច់ភ័យខ្លាចថាប្រើវាអស់ ដោយសារតែវាអាចកើតឡើងវិញ ដូចជាដើមឈើ ឬផ្នែកណាមួយនៃធម្មជាតិ ដូចជាខ្យល់ព្រះអាទិត្យ។

ធាតុផ្សំអសកម្ម : នៅក្នុងថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិត, គឺជាផ្នែកមួយដែលមិនមែនជាធាតុផ្សំសកម្ម។ ធាតុផ្សំអសកម្មរួមមានវត្ថុទាំងឡាយដែលធ្វើឲ្យថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិតស្ថិតជាប់នឹងរុក្ខជាតិ និងសត្វល្អិត ឬបង្ការមិនឲ្យវារលាយដោយសារទឹកភ្លៀង។ ភាគច្រើនធាតុផ្សំទាំងនេះពុលខ្លាំងណាស់។

ធ្វើស្ទើរល្អ : សម្លាប់គ្រប់មេរោគទាំងអស់។

ន

នីកែល (Nickel) : ជាលោហៈដែលមានប្រើប្រាស់នៅក្នុងថ្មពិល ការធ្វើក្រូមេ និងក្នុងការរំលាយលោហៈ។ ការប្រឈមនឹងនីកែល អាចបង្កឲ្យមានបញ្ហាសុខភាព។

នីត្រូហ្សែន : ជាសារធាតុគីមីដែលមាននៅក្នុងធម្មជាតិ ដែល មានប្រយោជន៍សម្រាប់ធ្វើឲ្យដីមានជីជាតិ។

សារធាតុគីមីពុល ដែលហៅថាឌីអុកសាំង និង ហ្វូយរាន។

៥

បង្ករោគ(ការ) : ជាជំងឺដែលបង្កឡើងដោយបាក់តេរី វីរុស ឬសរីរាង្គដទៃទៀត។ ការបង្ករោគ ឬការ ក្លាយរោគ អាចប៉ះពាល់ផ្នែកណាមួយនៃរាងកាយ ឬផ្នែកទាំងអស់តែម្តង។

ប៉េសេបេ (PCB) : Polychlorinated biphenyls ជាសារធាតុគីមីពុល ប្រើនៅក្នុងថ្នាំពណ៌ ឆ្លាស្ទិក និងសម្ភារៈអគ្គិសនី។ PCB ស្ថិតនៅបានយូរក្នុង បរិស្ថាន និងពិបាកក្នុងការកម្ចាត់ចោលដោយ សុវត្ថិភាព។ PCB គឺជាក្រុមសារធាតុគីមីពុល យូរអង្វែង (POP) ។

បង្កាត់ពូជ(ការ) : នៅពេលដែលអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រកែប្រែ ហ្សែនរបស់រុក្ខជាតិ ឬសត្វ, ជូនកាលដោយការ បន្ថែមហ្សែនពីរុក្ខជាតិ ឬសត្វផ្សេង, ដើម្បីកែប្រែ លក្ខណៈ ឬរូបរាងរបស់រុក្ខជាតិ ឬសត្វនោះ។

បាក់តេរី : ជាវត្ថុមានជីវិតតូចខ្លាំង។ បាក់តេរីមួយចំនួន បង្កឲ្យមានជំងឺឆ្លង ហើយជាញឹកញាប់ត្រូវបានគេ ហៅថា មេរោគ។ បាក់តេរីខ្លះទៀតជួយកាត់បំបែក សារធាតុខនិជ និងរក្សាដីឲ្យមានជីជាតិល្អ។

បង្ហូរ : មធ្យោបាយដែលទឹកត្រូវបាននាំពីកន្លែងមួយ ឬ ច្រោះចូលទៅក្នុងដី។

បារត : ជាលោហៈធ្ងន់ រាវ និងពុល ដែលប្រើប្រាស់នៅ ក្នុងរ៉ឺម៉ាស និងក្នុងស៊ីតូតូលូម៉ាត្រូ និងឧបករណ៍ វេជ្ជសាស្ត្រដទៃទៀត។ បារតជាសារធាតុពុលនៅ ពេលដែលប៉ះពាល់។ វាកាន់តែពុលនៅពេលដែលវា បានក្លាយទៅជាខ្សែស្រួត ដែលស្រូបចូលតាមដង្ហើម និងរលាយចូលក្នុងទឹក និងផ្សំជាមួយសារធាតុ ដទៃទៀត។

បង់សែន (Benzene) : ជាសារធាតុរំលាយដែលអាចបង្ក គ្រោះថ្នាក់។

ប្រកបដោយចីរភាព : អាចបន្តតាមមធ្យោបាយដែល កំពុងធ្វើ ដោយមិនមានខ្វះខាត ឬបង្កគ្រោះថ្នាក់ លើសលុប ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន និងក្នុងពេល អនាគត។

បន្ទុកសារធាតុគីមីក្នុងខ្លួន : ចំនួនសារធាតុគីមីពុលដែល មាននៅក្នុងខ្លួន។

ប្រឈម(ការ) : ពេលដែលមនុស្សម្នាក់បានប៉ះពាល់ ជាមួយអ្វីមួយ។ មនុស្សអាចប៉ះពាល់នឹងថ្នាំសម្លាប់ សត្វល្អិត សារធាតុគីមីណាមួយ តាមរយៈការ ដកដង្ហើម លេប និងប៉ះដោយផ្ទាល់។

បន្ទះស្រូបពន្លឺព្រះអាទិត្យ : បន្ទះសំប៉ែតដែលប្រើសម្រាប់ ចាប់យកកាំរស្មីព្រះអាទិត្យ រួចបង្កើតជាថវន្ត អគ្គិសនី។

បន្សាបជាតិពុល : ការបញ្ចេញ និងសម្អាតជាតិពុល។

ប្រដាប់បង្វិលយោងទឹក : ផ្នែកមួយនៃអណ្តូងដែលគេ បង្វិលដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការយោងទឹកឡើង។

បន្សុទ្ធទឹក(ការ) : មធ្យោបាយផ្សេងៗដើម្បីធ្វើទឹកឲ្យ មានសុវត្ថិភាពសម្រាប់ផឹក។

ប្រព័ន្ធទឹកកាកសំណល់ : ប្រព័ន្ធលូ ឬប្រឡាយដែលនាំ ទឹកកាកសំណល់ទៅក្នុងអាងស្តុកទឹកកាកសំណល់ ទៅក្នុងអណ្តូងកាកសំណល់ រោងចក្រកែច្នៃទឹក កាកសំណល់ ឬទៅកន្លែងផ្សេងទៀត។

បរិយាកាស : អាកាសធាតុនៅតំបន់មួយក្នុងរយៈពេលមួយ។

ប្រព័ន្ធទឹកឡាំ : ប្រព័ន្ធនៅក្នុងរាងកាយសម្រាប់ការពារ និងព្យាបាលការបង្ករោគ។

បរិយាកាសត្រូពិក : ជាកន្លែងដែលក្តៅ និងមានរដូវសើម និងរដូវស្ងួត ជាទូទៅជាប្រទេសដែលនៅក្បែរខ្សែ អេក្វាទ័រ។

ប៉ារ៉ាស៊ីត : ជាជំងឺ ឬសត្វតូចៗដែលអាចរស់នៅក្នុងឬ លើមនុស្ស សត្វ និងអាចបង្កឲ្យមានជំងឺ។

ប៉ារ៉ាសេតាម៉ូល (Paracetamol) : ម៉េល អាសេតាមីណូហ្សែន (acetaminophen) ។

ប៉ូលីវីនីលក្លរីដ (polyvinyl chloride) : PVC ជាប្រភេទ ឆ្លាស្ទិកដែលមានសារធាតុគីមី។ នៅពេលផលិត ក៏ដូចជានៅពេលដុតកម្ទេចចោលដែរ PVC បញ្ចេញ

ប្រូហ្សេស្តេរ៉ូន (Progesterone) : ជាអ័រម៉ូនដែលមានក្នុង រាងកាយស្ត្រី សម្រាប់គ្រប់គ្រងការបន្តពូជ, រួមជាមួយអ័រស្តេរ៉ូសែន។

ប្រើប្រាស់(ការ) : ការប្រើប្រាស់ ឬទិញផលិតផល ឬធនធាន។

ប្រេង : ឥន្ធនៈហ្វូស៊ីល, ជាសារធាតុរាវ ខ្មៅ រលោង កើតនៅក្រោមដី។ ប្រេងត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បី បង្កើតបានជាប្រេងសាំង ប្រេងម៉ាស៊ីន ប្រេងកាត ឆ្នាស្វិត និងផលិតផលឧស្សាហកម្មដទៃទៀត ជាច្រើន។

ប្រេងសាំង : ជាឥន្ធនៈហ្វូស៊ីលដែលប្រើនៅក្នុងរថយន្ត រថយន្តដឹកទំនិញ ម៉ូតូ និងគ្រឿងម៉ាស៊ីន។

ប្រែប្រួលបរិយាកាស(ការ) : ជារបៀបដែលតំបន់ជា ច្រើនមានធាតុអាកាសខុសៗគ្នា ពីធាតុអាកាសដែល គេធ្លាប់មាន។ ការប្រែប្រួលបរិយាកាស មានទំនាក់ ទំនងនឹងការឡើងកម្ដៅផែនដី និងបង្កឡើងដោយ ការដុតឥន្ធនៈហ្វូស៊ីល។

ឆ្នាស្វិត : សម្ភារៈដែលផលិតចេញពីប្រេងនៅ និង សារធាតុគីមីផ្សេងទៀត។ ឆ្នាស្វិតធ្វើឲ្យមានភាព ងាយស្រួល ប៉ុន្តែការ ផលិតវា ការប្រើប្រាស់វា និងការបោះចោលវា អាចធ្វើឲ្យមនុស្សប្រឈមនឹង សារធាតុពុល។

បំបែក : ពេលដែលវត្ថុមានជីវិតបានបំបែក ដោយសារ កម្ដៅ សត្វល្អិត និងបាក់តេរី។ នៅពេលដែល សារធាតុរុក្ខជាតិបានបំបែក ពេលនោះវាក្លាយទៅជា ដីកំប៉ុស ឬដីមានជីជាតិល្អ។

បំពង់បង្ហូរទឹកកាកសំណល់ : បំពង់ ឬប្រឡាយដែល បង្កើតបានជាប្រព័ន្ធទឹកកាកសំណល់។

បំពុល, ភាពកខ្វក់(ការ) : កាកសំណល់ដែលមានគ្រោះ ថ្នាក់ដែលបានចោលទៅក្នុងខ្យល់ ទឹក និងដី។

បំពុលខ្យល់(ការ) : ជាការសាយភាយសារធាតុ ឬ ឧស្ម័នពុល និងកំទេចកំទីដីតូចៗចូលទៅក្នុងខ្យល់។ ការដុតឥន្ធនៈហ្វូស៊ីល ជាមូលហេតុនៃការបំពុល បរិស្ថានយ៉ាងខ្លាំង។

បំពុលខ្យល់ក្នុងផ្ទះ(ការ) : ភាពកខ្វក់របស់ខ្យល់ក្នុងផ្ទះឬ សំណង់ដោយសារផ្សែងបារី ផ្សែងភ្លើង ផលិតផល គីមី ឬប្រភពផ្សេងទៀត។

បំពុលបែបឧស្សាហកម្ម(ការ) : គ្រប់ទម្រង់ទាំងអស់នៃ ភាពកខ្វក់ដែលបង្កឡើងដោយផលិតផលសំណល់ និងផលិតផលគីមីរបស់រោងចក្រ។

ឆ

ផលិតកម្មស្អាត : ជាមធ្យោបាយនៃការផលិតដោយបាន កាត់បន្ថយឬកម្ចាត់ចោលយ៉ាងច្រើននូវកាក សំណល់ពុល។ ផលិតកម្មស្អាត លើកកម្ពស់ការ ប្រើប្រាស់វត្ថុធាតុឬថាមពលដែលអាចកែច្នៃឡើង វិញបាន។

ផលិតផលបន្ថែមតម្លៃ : ផលិតផលដែលមិនស្ថិតជាវត្ថុ ធាតុដើមទេ គឺបានច្នៃសម្រាប់លក់។

ផលិតផលមិនមែនជាឈើ : ជាវត្ថុទាំងឡាយដែលបាន មកពីព្រៃឈើ(លើកលែងឈើ) ដែលអាចប្រមូល ផល និងលក់បានជាបន្តបន្ទាប់។

ផ្សិតម៉ូល(Mold) : ជាផ្សិតដែលដុះនៅលើអាហារ រុក្ខជាតិ និងវត្ថុចាស់ៗ ដែលមានសភាពក្ដៅខ្ពស់ និងសើម។

ផ្សិតមីលឌូ(Mildew) : ជាផ្សិតដែលមានសភាពជាម្សៅ កំទេច ធ្នូលី ឬអំបោះតូចៗ។ ផ្សិតមីលឌូដុះនៅតាម កន្លែងសើម។

ផ្សែង(ចំហាយ) : ជាឧស្ម័នឬផ្សែងដែលគ្មានក្លិន ជូនកាលគ្មានរូប ដែលភាយចេញពីសារធាតុគីមី ឬពេលដែលមានភ្លើងឆេះ។ ជាទូទៅផ្សែងនេះមាន គ្រោះថ្នាក់ដល់ដំណកដង្ហើម។

ច

ចង្រ្កាវ : ធ្វើឲ្យកាន់តែរាវ ដោយលាយជាមួយទឹក។

ពាណិជ្ជកម្ម : ពេលដែលមនុស្ស អង្គការ ឬប្រទេស ធ្វើការផ្លាស់ប្តូរទំនិញ និងសេវាកម្ម។ ពាណិជ្ជកម្ម មិនស្មើភាពរវាងប្រទេសទាំងឡាយ គឺជា មូលហេតុចម្បងនៃភាពក្រីក្រ។

ពាណិជ្ជកម្មសមស្រប : ការទិញនិងលក់ទំនិញដោយ មានតម្លៃសមស្របរវាងអ្នកលក់ និងអ្នកទិញ។

ពិការភាពពីកំណើត : ជាបញ្ហាផ្លូវកាយ ឬផ្លូវចិត្តរបស់ កុមារដែលមានតាំងពីកំណើតមក ដូចជាឆែបមាត់ បញ្ហាអប្ប។ ពេលខ្លះពិការភាពពីកំណើតនេះអាច បង្កឡើងដោយសារធាតុគីមីពុល។ អាចហៅម៉្យាង ទៀតថា ពិការភាពតំណពូជ។

ពុលដោយការសាយភាយកាំរស្មី(ការ) : ជាជំងឺដែលបង្កឡើងដោយការប៉ះពាល់នឹងការសាយភាយកាំរស្មី។ ការពុលដោយការសាយភាយកាំរស្មី អាចបង្កឲ្យមានជាជំងឺមហារីក ជំងឺស្បែក និងបញ្ហាសុខភាពធ្ងន់ធ្ងរផ្សេងទៀត។

ព្រៃឈើ : ជាផ្ទៃដីដ៏ធំដែលគ្របដណ្តប់ទៅដោយដើមឈើ និង រុក្ខជាតិដទៃទៀតរួមគ្នា។ នៅក្នុងព្រៃមិនមែនមានត្រឹមតែដើមឈើ និងរុក្ខជាតិប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែមានសត្វព្រៃ សត្វល្អិត សត្វស្លាប និងមនុស្សដែលរស់នៅពីងផ្នែកលើព្រៃឈើដែរ។

ក

ភាពខ្វះខាត : ដែលមិនមានគ្រប់គ្រាន់ ដូចជាទឹក ឬអាហារ។

ភាពគ្មានកូន : ពេលដែលមនុស្ស រុក្ខជាតិ ឬសត្វមិនអាចបង្កកំណើតបាន។

ភាពងាយប្រតិកម្មនឹងសារធាតុគីមីច្រើនមុខ : ធ្វើឲ្យអ្នកជំងឺមានប្រតិកម្មអាឡែកស៊ីខ្លាំងទៅនឹងសារធាតុពុលទូទៅដែលមាននៅក្នុងថ្នាំពេទ្យ ទឹកអប់ឡាន សារធាតុសំណង់ ។ល។

ភាពចម្រុះ : ដែលមានប្រភេទយ៉ាងច្រើននៃមនុស្ស សត្វរុក្ខជាតិ ឬវត្ថុផ្សេងៗទៀតក្នុងកន្លែងតែមួយ។

ភាពធន់ : លទ្ធភាពរបស់អ្វីមួយដែលអាចការពារខ្លួនគេប្រឆាំងនឹងអ្វីមួយទៀត ដែលជាធម្មតានឹងធ្វើឲ្យគេមានគ្រោះថ្នាក់ និងសម្លាប់គេ។ បាក់តេរីអាចធន់នឹងប្រសិទ្ធភាពរបស់អង់ទីប៊ីយោទិកមួយចំនួន, មូសអាចធន់នឹងថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិត។

ភាពធន់នឹងថ្នាំ : ពេលដែលថ្នាំមួយចំនួនមិនអាចព្យាបាលជំងឺតទៅទៀតបាន។

ភាពធន់នឹងអង់ទីប៊ីយោទិក : នៅពេលដែលមេរោគបាក់តេរីមិនអាចសម្លាប់បានដោយ អង់ទីប៊ីយោទិកណាមួយ។ ការធន់នឹងអង់ទីប៊ីយោទិកអាចត្រូវបានបង្កឡើងដោយការប្រើអង់ទីប៊ីយោទិកដែលមិនចាំបាច់ ឬដោយការបោះចោលវាទៅក្នុងបរិស្ថាន។

ភាពធាត់ខ្លាំង : ការលើសទម្ងន់ដែលបណ្តាលឲ្យមានបញ្ហាសុខភាពធ្ងន់ធ្ងរ។

ភាពលើសលុប : មានអ្វីមួយក្នុងចំនួនដ៏ច្រើន ឧទា. ភាពកខ្វក់ និងកាកសំណល់។

ភាពស្មើរល : ពេលដែលវត្ថុមួយគ្មានមេរោគ។

ភាពស្លេកស្លាំង : ជាជំងឺដែលនៅពេលនោះឈាមមានសភាពរាវ និងថ្លា ដែលបណ្តាលមកពីកង្វះគ្រាប់ឈាមក្រហម។ វាបង្កឡើងដោយសារកង្វះជាតិដែកក្នុងអាហារ, សារធាតុពុលបំផ្លាញលទ្ធភាពរបស់រាងកាយក្នុងការបង្កើតគ្រាប់ឈាមក្រហម, ឬការបំផ្លាញឬបាត់បង់គ្រាប់ឈាមក្រហមឆាប់រហ័សជាងរាងកាយផលិតបំពេញមកវិញ។

ភេសជ្ជៈបង្កប់ជាតិទឹក : ភេសជ្ជៈដែលបង្កើតឡើងដោយស្ករ អំបិល និងទឹក ឬបង្កើតចេញពីធាតុជាតិ និងទឹកដែលជួយជំនួសជាតិទឹកដែលបានបាត់បង់ពីក្នុងខ្លួន និងស្តារសុខភាពឡើងវិញ។

ភ្នៀវអែហ្វេឌ្រីន (Pseudoephedrine) : ជាថ្នាំពង្រីកទងសួត ប្រើសម្រាប់បើកផ្លូវដង្ហើម។

គ

មណ្ឌលបណ្តុះកូនឈើ : កន្លែងដែលគេបណ្តុះរុក្ខជាតិ និងកូនឈើឲ្យលូតលាស់រហូតដល់វាគ្រប់អាយុអាចដាំផ្ទាល់ទៅលើដីនៅកន្លែងផ្សេង។

ម៉ង់ហ្គាណែស (Manganese) : ជាលោហៈធ្ងន់ ពុលប្រើប្រាស់នៅក្នុងការផ្សាភ្ជាប់លោហៈ។

មេរោគ : ជាប្រភេទវត្ថុមានជីវិតតូចៗដែលអាចបង្កឲ្យមានជំងឺ។ ប្រភេទមេរោគផ្សេងគ្នា អាចបង្កជំងឺខុសគ្នា និងចម្លងតាមរបៀបផ្សេងៗគ្នាដែរ។ ឧទាហរណ៍ មេរោគជំងឺរាកមូល អាចឆ្លងតាមលាមក, មេរោគជំងឺរបេងអាចឆ្លងតាមខ្យល់។

មេរោគអេដស៍/ជំងឺអេដស៍ : ជាជំងឺដែលប៉ះពាល់លើប្រជាជនលើពិភពលោករាប់លាននាក់។ ជាទូទៅវាធ្វើឲ្យរាងកាយបាត់បង់នូវលទ្ធភាពប្រឆាំងនឹងជំងឺ។ បច្ចុប្បន្នមិនទាន់មានការព្យាបាលនៅឡើយទេ ប៉ុន្តែគេអាចគ្រប់គ្រងជំងឺនេះបានតាមរយៈការប្រើថ្នាំ និងតាមរយៈការកែលម្អរបបអាហារ និងការរស់នៅ។

ម៉សាស៊ី : ជាសត្វដែលដេញចាប់ និងស៊ីសត្វដទៃទៀត។

៥

រណ្តៅច្រោះ : រណ្តៅដែលត្រូវបានដាក់ខ្សាច់ និងគ្រួសតូចៗ ដើម្បីធ្វើឲ្យទឹកជ្រាបចូលយឺតៗទៅក្នុងដី។

រណ្តៅសំរាមអនាម័យ : រណ្តៅសម្រាប់កាកសំណល់ដែលមិនអាចប្រើប្រាស់ឡើងវិញបាន ឬកែច្នៃឡើងវិញបាន, វាមានសុវត្ថិភាពជាងរណ្តៅសំរាមធម្មតា។

របាំងវិណ្តាវង់ : ជារបាំង ដូចជាជញ្ជាំង ឬប្រឡាយ ដែលបង្កើតឡើងតាមខ្សែគំនូសវិណ្តា ដើម្បីពន្លឺត ពង្រាយ និងស្រូបទឹកចូលទៅក្នុងដី និងការពារសំណឹក។

រម្ងាប់មេរោគ (ការ) : ការសម្អាតវត្ថុអ្វីមួយ (ទឹក របួស សម្ភារៈ ឧបករណ៍ ...) ក្នុងវិធីដែលសម្លាប់មេរោគភាគច្រើន ដើម្បីកុំឲ្យវាចម្លងមេរោគបាន។

រម្ងាប់មេរោគក្នុងទឹកកាកសំណល់ (ការ) : មធ្យោបាយច្រោះ និងកែច្នៃទឹកកាកសំណល់ ដើម្បីអាចប្រើប្រាស់វាឡើងវិញ ឬបង្ហូរចូលទៅក្នុងបរិស្ថានវិញ។

រលួយ : បំបែក និងពុកបន្លិចម្តងៗ។

រលីវាយ : នៅពេលបុគ្គលម្នាក់មិនមានសតិត្រឹមត្រូវ។ ជាទូទៅបង្កឡើងដោយគ្រុនក្តៅ ឬជំងឺផ្សេងទៀត។

រ៉ាំរ៉ៃ : ពេលខ្លះវាចំណាយពេលយូរ ឬក៏កើតឡើងញឹកញាប់។ ជំងឺរ៉ាំរ៉ៃអាចមានរយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ និងពិបាកព្យាបាល។ ប្រៀបធៀបជាមួយស្រួចស្រាល។

រាតត្បាត : ការរាតត្បាតជំងឺយ៉ាងឆាប់រហ័សពីមនុស្សម្នាក់ទៅមនុស្សម្នាក់ទៀត ធ្វើឲ្យមនុស្សជាច្រើនមានជំងឺ។

រុក្ខជាតិក្រៅតំបន់ : រុក្ខជាតិដែលមិនមានកំណើតក្នុងតំបន់នោះ។

រុក្ខជាតិដុះដំបូង : ជាប្រភេទរុក្ខជាតិធន់មួយដែលដុះជាលើកដំបូងនៅលើដីដែលខូចខាត។

រោងចក្រស្នូប្រេង : ជារោងចក្រដែលនៅទីនោះប្រេងត្រូវបានកែច្នៃជាផលិតផល ដូចជាប្រេងសាំង និងប្រេងដទៃទៀត កៅស៊ូក្រាលថ្នល់ និងប្លាស្ទិក។ រោងចក្រស្នូប្រេង គឺជាប្រភពចម្បងនៃការបំពុលខ្យល់។

រោយលម្អងផ្កា : ពេលដែលលម្អងបានសាយភាយពីផ្កាមួយទៅកាន់ផ្កាមួយទៀត ដើម្បីបង្កើតជាគ្រាប់ពូជ ឬចេញជាផ្លែ។

រំលាយលោហៈ (ការ) : ការដុតលោហៈដើម្បីប្រើប្រាស់វា។ ជាញឹកញាប់ ការរំលាយលោហៈបង្កើតឲ្យមានភាពកខ្វក់ពុល។

រំហូត : ពេលដែលទឹកបានស្ងួតជាចំហាយទឹក រួចហើរទៅក្នុងខ្យល់។

៦

លក្ខណៈរូបរាង : កំណត់ដោយហ្សែន, ជាអ្វីៗដែលពិសេស និងខុសគ្នារវាងវត្ថុមានជីវិតទាំងអស់ ដូចជាពណ៌ភ្នែក ឬ សក់។

លោហៈធ្ងន់ : ជាលោហៈដែលមានគ្រោះថ្នាក់ ពេលដែលមនុស្សបានប៉ះពាល់ ទោះបីក្នុងបរិមាណតិចតួចក៏ដោយ។ លោហៈធ្ងន់ទាំងនេះមានដូចជា សំណបារត កាតមីញ៉ូម និងក្រូម។

ល្ខោនសង្គម : ភាគល្ខោនខ្លីៗដែលប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្ហាញនូវបញ្ហាសង្គមមួយ និងស្វែងរកដំណោះស្រាយ។

៧

វាយតម្លៃផលប៉ះពាល់លើបរិស្ថាន (ការ) : ជាការសិក្សាដែលបង្ហាញពីការផ្លាស់ប្តូរអ្វីខ្លះដែលគិតថានឹងកើតឡើង នៅពេលដែលគម្រោងត្រូវបានអនុវត្ត (ការដឹកវី ទំនប់ទឹក ផ្លូវថ្នល់...)។

វារីជាតិ : ជារុក្ខជាតិតូចៗដែលគ្មានឫស មែក ឬស្លឹក និងរស់នៅក្នុងទឹក និងក្នុងទឹកនៃស្ទឹងសើម។

វិញ្ញាបនបត្រផលិតផលសរីរាង្គ : កសិករ ឬផលិតករដែលប្រើប្រាស់វិធីសរីរាង្គ អាចទទួលបាននូវវិញ្ញាបនបត្រដើម្បីទទួលបានតំលៃខ្ពស់ និងមានស្ថិរភាព។

វិញ្ញាបនបត្រពាណិជ្ជកម្មសមស្រប : អាចឲ្យអ្នកទិញដឹងថាទំនិញនេះត្រូវបានផលិតដោយប្រើកម្លាំងពលកម្មសមស្រប។ ជាលទ្ធផលតម្លៃអាចខ្ពស់ និងបិតបេសម្រាប់អ្នកផលិត។

វិរុសហាន់តា (Hantavirus) : ជាជំងឺដែលឆ្លងតាមរយៈការដកដង្ហើមចូលនូវលាមកឬទឹកនោមរបស់សត្វកកេរដែលផ្ទុកមេរោគនេះ។

វិណ្ណាវង់, ខ្សែវិណ្ណាវង់ : ជាទឹកនៃឆ្នេរដែលនៅជាយប់ ដែលមានផ្ទៃរាបស្មើនៅលើជម្រាល។

ស

សន្តិសុខទឹក : ការប៉ាន់ប្រមាណទៀងទាត់ដើម្បីសុវត្ថិភាពទឹកមានគ្រប់គ្រាន់។

សន្តិសុខអាហារ : នៅពេលដែលមនុស្សគ្រប់រូបមានអាហារគ្រប់គ្រាន់ដែលមានសុវត្ថិភាព មានសារធាតុចិញ្ចឹម និងមានភាពសមស្រប គ្រប់ពេលវេលា ដើម្បីដឹកនាំជីវិតប្រកបដោយភាពសកម្ម និងសុខភាព។ សន្តិសុខអាហារមានន័យថា អាហារត្រូវបានផលិត និងចែកចាយក្នុងរបៀបទាំងឡាយណាដែលលើកកម្ពស់សុខភាពបរិស្ថាន, សហគមន៍ដែលពឹងផ្អែកខ្លួនឯង, និងការចែករំលែកអាហារក្នុងចំណោមប្រជាជន និងសហគមន៍។

សម្បូរជីជាតិ : តើដីមួយកន្លែងអាចដាំដុះរុក្ខជាតិបានល្អប៉ុណ្ណា។

សម្ភារៈមុតស្រួច : មូល កាំបិតរះ ប្រដាប់ជួសឈាម និងឧបករណ៍ ឬសម្ភារៈមុតស្រួចផ្សេងទៀត។ កញ្ចក់បែកក៏អាចចាត់ទុកជាឧបករណ៍មុតស្រួចដែរ។

សហគមន៍ : ក្រុមប្រជាជនទាំងអស់ដែលរស់នៅក្នុងតំបន់ផ្សេងៗ និងមានអន្តរកម្មជាមួយក្រុមដទៃទៀត។ សហគមន៍អាចជាយំន ឬភូមិទាំងមូល, ឬអាចជាក្រុមមនុស្ស ដូចជាក្រុមកសិករ ក្រុមម្តាយ, ឬប្រជាជនដែលចូលទៅក្នុងវិហារតែមួយ, ក្រុមដែលមានចំណង់ចំណូលចិត្តដូចគ្នា មានតម្រូវការរួម និងបញ្ហារួម។

ស៊ីទែន : ជាធុងធំសម្រាប់ត្រង និងស្តុកទឹក។

ស៊ីលីកា, កំទេចស៊ីលីកា : ជាសារធាតុដែលមាននៅក្នុងដីជាច្រើន និងប្រើប្រាស់នៅក្នុងឧស្សាហកម្មជាច្រើន។ ការដកដង្ហើមចូលនូវកំទេចស៊ីលីកា អាចបង្កឱ្យមានបញ្ហាសុខភាព។

ស៊ីឡែន (Xylene) : សារធាតុរំលាយពុល។

សាជីវកម្មពហុជាតិ : ជាពាណិជ្ជកម្មដែលមានអំណាច, ធ្វើការក្នុងប្រទេសជាច្រើនក្នុងពេលជាមួយគ្នា។ ដោយសារវាជាក្រុមហ៊ុនដ៏ធំ ទើបវាមានឥទ្ធិពលទៅ

លើរដ្ឋាភិបាល និងបង្កើតឬកែប្រែកូនច្បាប់ពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក។

សាយភាយកាំរស្មី (ការ) : ជាថាមពលក្នុងទម្រង់មួយដែលមិនអាចមើលឃើញ។ ប្រភេទនៃការបញ្ចេញកាំរស្មីខ្លះ ដូចជា ពន្លឺព្រះអាទិត្យ គឺជាធម្មជាតិទេ។ ប៉ុន្តែប្រភេទនៃការបញ្ចេញកាំរស្មីខ្លះទៀត ដូចជាកាំរស្មីដែលចេញពីការផ្ទុះសារធាតុនុយក្លេអែរ និងអ៊ុយរ៉ាញូម អាចបង្កឱ្យមានជំងឺយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ។

សារធាតុចិញ្ចឹម : អ្វីទាំងអស់ដែលផ្តល់ចំណីដល់រុក្ខជាតិសត្វ ឬមនុស្ស។ មនុស្សត្រូវការសារធាតុចិញ្ចឹមក្នុងចំណីអាហារដើម្បីលូតលាស់ និងមានសុខភាពល្អ ចំណែករុក្ខជាតិត្រូវការសារធាតុចិញ្ចឹមក្នុងដីដើម្បីលូតលាស់ និងចេញផ្លែ។ នៅពេលកសិករបន្ថែមដីកំប៉ុស និងដីទៅក្នុងដីដំណាំ គឺគាត់បានបន្ថែមសារធាតុចិញ្ចឹមឱ្យដី។

សារធាតុបង្កាក់អ័រម៉ូន : ជាសារធាតុគីមីពុលដែលពេលបានចូលទៅក្នុងខ្លួនយើង វាធ្វើឱ្យអ័រម៉ូននៅក្នុងខ្លួនយើងយល់ច្រឡំ ព្រោះវាផ្តល់សញ្ញាខុស។

សារធាតុផ្សំសកម្ម : ក្នុងថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិត វាជាសារធាតុសកម្មសម្រាប់សម្លាប់សត្វល្អិត។

សារធាតុពន្លឺក្លែងដែលមានជាតិប្រូម (BFR) : ជាសារធាតុពុលដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងផលិតផល ជាច្រើន ដូចជាផលិតផលអគ្គិសនី គ្រឿងសង្ហារឹម និងវាយនភណ្ឌ ដើម្បីកាត់បន្ថយគ្រោះថ្នាក់របស់វានៅពេលវាប៉ះនិងអណ្តាតភ្លើង។

សារធាតុរំលាយ : ទឹកលាយ។ ភាគច្រើនជាសារធាតុរំលាយដែលអាចរំលាយសារធាតុដទៃទៀត។ ទឹកគឺជាទឹកលាយដែលមានសុវត្ថិភាពបំផុត។ ប្រេងសាំងអាសេតាន បង់សែន និងស៊ីឡែន ជាសារធាតុរំលាយពុល។

សារធាតុសរីរាង្គ : ជាសារធាតុដែលមាន ឬធ្លាប់មានជីវិត និងអាចរលួយ និងបំបែកបាន ដូចជារុក្ខជាតិ សត្វសត្វល្អិត និងបាក់តេរី។ សារធាតុសរីរាង្គអាចធ្វើឱ្យដំណាំមានជីជាតិ។

សារធាតុសរីរាង្គពុលយូរអង្វែង (POP) : គឺជាក្រុមនៃសារធាតុគីមីពុលដែលស្ថិតនៅយ៉ាងយូរនៅក្នុងបរិស្ថាន។ ឌីអុកសាំង និងPCB គឺជាPOP។

សាលារៀនស្រែចម្ការ : ជាកម្មវិធីបង្រៀនដែលជួយ
កសិករឲ្យចេះដោះស្រាយបញ្ហាដោយខ្លួនឯង និង
ចែករំលែកដំណោះស្រាយនោះជាមួយកសិករផ្សេង
ទៀត។

សីវាំង : ឧបករណ៍ដែលប្រើជាមួយមូលសម្រាប់ចាក់ថ្នាំ។

សុក : សរីរាង្គដែលមានសភាពដូចជាអេប៉ុង មាននៅក្នុង
ស្បូនម្តាយនៅពេលមានគភ៌។ តាមរយៈសរីរាង្គនេះ
ឈាម និងសារធាតុចិញ្ចឹមត្រូវបាននាំទៅកាន់ទារក
ដែលកំពុងវិវឌ្ឍន៍។ ជាអកុសល សារធាតុពុលមួយ
ចំនួនក៏អាចឆ្លងកាត់តាមសុកនេះបានដែរ ធ្វើឲ្យ
មានគ្រោះថ្នាក់លើទារក ទោះបីជាមុនកំណើត
ក៏ដោយ។

សុខភាពបន្តពូជ : ជាសុខភាពដែលពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរ
ការរបស់រាងកាយបុរសនិងស្ត្រី ដែលអាចឲ្យគេ
បង្កើតកូនបាន។

សុវត្ថិភាពអាហារ : នៅពេលអាហារមានសារធាតុចិញ្ចឹម
ព្រមទាំងគ្មានជាតិពុល និងសារធាតុគ្រោះថ្នាក់
ផ្សេងទៀត។

ស្តារឡើងវិញ (ការ) : ការប្រែក្លាយវត្ថុដែលខូចខាត
ឲ្យមានលក្ខណៈល្អឡើងវិញ។

ស្យានីត (Cyanide) : សារធាតុគីមីពុលខ្លាំង ប្រើប្រាស់
ក្នុងការដឹករ៉ែមាស។

ស្រួចស្រាល : ពេលដែលមានអ្វីមួយកើតឡើងភ្លាមៗ
ខ្លាំងៗ និងធ្ងន់ធ្ងរ ឬបង្កឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់ខ្លាំងៗ
ជំងឺស្រួចស្រាល គឺជាជំងឺដែលធ្វើឲ្យមានសភាព
អាក្រក់ភ្លាមៗ ប៉ុន្តែមិនវិវឌ្ឍន៍ ក្នុងរយៈពេលយូរ
ឡើយ បើប្រៀបធៀបជាមួយជំងឺដែលមានសភាព
រ៉ាំរ៉ៃ។

សំណល់កសិផល (Crop residue) : មែក ស្លឹក ឬស
និងផ្នែកដទៃទៀតនៃរុក្ខជាតិដែលនៅសេសសល់
ក្រោយពីប្រមូលផលរួច។ ជាញឹកញាប់វាត្រូវបាន
ប្រើប្រាស់ជាជីកំប៉ុស ឬប្រេងជីវម៉ាស់។

សំណាញ់អាហារ : មើលចង្វាក់អាហារ។

សំណឹក : នៅពេលដែលដីនិងថ្ម សឹកដាច់ ឬត្រូវបានហូរ
ច្រោះបន្តិចម្តងៗដោយសារខ្យល់និងទឹក។

ហ

ហូត : បង្កូតធ្វើឲ្យទៅជាចំហាយ។ ប្រែក្លាយពីសារធាតុ
រាវទៅជាឧស្ម័ន។

ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ : វត្ថុទាំងឡាយដែលបានសាងសង់
ឡើង ដូចជាផ្ទះ ផ្លូវ និងប្រព័ន្ធទឹក។

ហ្វ័រម៉ាល់ដេអ៊ីត (Formaldehyde) : សារធាតុគីមីពុល
ប្រើសម្រាប់សម្លាប់មេរោគ និងសម្អាត, និងប្រើក្នុង
ផលិតផលឧស្សាហកម្ម។ ហ្វ័រម៉ាល់ដេអ៊ីតជា
សារធាតុដែលមានគ្រោះថ្នាក់ខ្លាំង ហូរគូរតែប្រុង
ប្រយ័ត្ននៅពេលប្រើប្រាស់។

ហ្សាឌីយ៉ា (Giardia) : ជាប៉ារាស៊ីតដែលបង្កឲ្យកើតល្បើង
រាកក្លិនស្អុយ ឈឺក្នុងពោះ និងភ្លើងដូចពងមាន់
ស្អុយ។

ហ្សែន : ជាផ្នែកមួយនៃវត្ថុមានជីវិតទាំងអស់ ដែល
កំណត់ពីលក្ខណៈ និងរូបរាងរបស់វត្ថុនោះ។ ហ្សែន
ធ្វើឲ្យភ្នែករបស់យើងមានពណ៌ត្នោត ឬខៀវ, ធ្វើឲ្យ
សក់យើងត្រង់ ឬរួញ, កំណត់ទំហំនិងទ្រង់ទ្រាយដៃ
និងជើងរបស់យើង ។ល។

ឡ

ឡដុត : ប្រភេទចង្ក្រាន ឬឡបិតជិតសម្រាប់ដុតកាក
សំណល់។

ឡើងកម្ដៅផែនដី (ការ) : ការកើនឡើងកម្ដៅនៅទូទាំង
ពិភពលោក ដែលបណ្តាលឲ្យមានទឹកជំនន់កាន់តែ
ច្រើន ព្យុះ កម្ដៅស្រួចស្រាលនិងឡើង និងការឆ្លងរា
លជាលំដាប់ទៅកាន់តំបន់ថ្មីៗទៀត។

ឡើងមេ (ការ) : ពេលដែលអាហារ ឬក៏សារធាតុសរីរាង្គ
ឡើងរលួយនិងផ្សា។ ការឡើងមេនេះកើតឡើង
ដោយសារបាក់តេរីបានចូល និងផ្លាស់ប្តូរធម្មជាតិនៃ
សារធាតុនោះ។

អ

**អង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក (World Trade
Organization (WTO)) :** ជាអង្គការដ៏មានអំណាច
ក្នុងនោះរដ្ឋាភិបាលជា ច្រើនត្រូវធ្វើកិច្ចព្រមព្រៀងអំពី

ពាណិជ្ជកម្មរវាងប្រទេស និងប្រទេស និងសាជីវកម្ម ពហុភាគី។

អង្គការសុខភាពពិភពលោក (World Health Organization (WHO)) : ជាផ្នែកមួយនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលទទួល ខុសត្រូវលើសុខភាព អន្តរជាតិ។

អង់ទីប៊ីយោទិក (Antibiotic) : ថ្នាំផ្សះ។ ជាថ្នាំដែល ប្រើប្រាស់ សម្រាប់ប្រឆាំងទៅនឹងការឆ្លងរោគដោយ បាក់តេរី។

អង់ស៊ីម : ជាសារធាតុដែលកើតឡើងក្នុងវត្ថុមានជីវិត ហើយវាបង្កឲ្យកើតមានប្រតិកម្មគីមី ដូចជាការ រំលាយអាហារជាដើម។

អណ្តាតភ្លើងខ្សាច់ជាប្រចាំ : នៅពេលដែលខ្សាច់ ធម្មជាតិត្រូវបានញែកចេញពីប្រេងឆៅ ដោយការដុត ២៤ម៉ោងក្នុងមួយថ្ងៃ។

អណ្តាតភ្លើងខ្សាច់ដែលមានសុវត្ថិភាព : នៅពេលដែល មានខ្សាច់លើសលុប ត្រូវបានញែកចេញពីប្រេងឆៅ ដោយការដុត ដើម្បីការពារការផ្ទុះបំពង់ប្រេង។

អណ្តូងស្តុកទឹកប្រើរួច : អណ្តូងដែលបង្កើតឡើងដើម្បី ទុកកាកសំណល់ពីការដឹករ៉ែ ឬពីការខ្វែងអណ្តូង ប្រេង។

អធិបតេយ្យភាពអាហារ : សិទ្ធិរបស់សហគមន៍ តំបន់ ឬជនជាតិមួយ ក្នុងការកំណត់នូវប្រព័ន្ធអាហាររបស់ ខ្លួនដែលរួមមានរបរកសិកម្ម ទីផ្សារ ការបែងចែក សមរម្យ តម្លៃអាហារសមរម្យ និងសុវត្ថិភាព អាហារ។

អនាម័យទូទៅ : ការសាងសង់និងថែទាំបន្ទប់ទឹក ដើម្បី គ្រប់គ្រងកាកសំណល់មនុស្សដោយមធ្យោបាយ សុខភាព និងសុវត្ថិភាព និងការលាងសម្អាតដៃដើម្បី បង្ការការឆ្លងមេរោគ។

អនាម័យផ្ទាល់ខ្លួន : អ្វីៗដែលមនុស្សបានធ្វើដើម្បីរក្សា ភាពស្អាត និងការពារការឆ្លងមេរោគ។ អនាម័យ រួមមាន ការលាងសម្អាតដៃ និងដូងទឹក, ការទុកដាក់ និងរៀបចំម្ហូបអាហារ, និងការរក្សាផ្ទះសំបែង ឲ្យស្អាត។

អភិរក្ស (ការ) : ការថែរក្សាធនធានធម្មជាតិពីការបំផ្លិច បំផ្លាញ។

អ៊ីដ្រូហ្សែនពីរ៉ុកស៊ីត (Hydrogen peroxide) : សារធាតុ គីមីសម្រាប់លាងសម្អាត និងសម្លាប់មេរោគ។

អ៊ីប៊ុយប្រូហ្វែន (Ibuprofen) : ជាថ្នាំសម្រាប់កាត់បន្ថយ ការឈឺចាប់ ការរលាក និងគ្រុនក្តៅ។

អ៊ីសូឡង់ (Insulation) : សារធាតុដែលត្រូវបានប្រើ ប្រាស់សម្រាប់ទប់មិនឲ្យចម្លងកម្ដៅ ភាពត្រជាក់ សំឡេង អគ្គិសនី ចេញនិងចូលកន្លែងមួយ។

អាងសិបទឹក : ជាអាងស្តុកដែលដឹកចូលក្រោមដីសម្រាប់ ប្រមូល និងកែច្នៃទឹកកាកសំណល់។

អាងស្តុកទឹក : ជាកន្លែងដែលមនុស្សបង្កើតឡើងសម្រាប់ ស្តុកទឹក, ជាទូទៅនៅពីខាងក្រោយទំនប់។

អាតេមេស៊ីនីន (Artemisinin) : ជាថ្នាំសម្រាប់ព្យាបាល ជំងឺគ្រុនចាញ់។

អាបែសស្តូ (Asbestos) : ជាសារធាតុពុលដែលដុតមិន ឆេះ និងត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាសារធាតុសំណង់ដែល ធន់នឹងភ្លើងឆេះ និងជាសំលៀកបំពាក់ការពារ។ អាបែសស្តូនេះអាចត្រូវបានចម្រាញ់ចេញពីរ៉ែ និង កិនជាបន្ទះតូចៗដែលអាចស្រូបចូលទៅក្នុងសួតបង្ក ឲ្យកើតជាជំងឺធ្ងន់ធ្ងរម៉ោង ហៅថាជំងឺ អាបែសស្តូស។

អាល់ឡែស៊ី, ប្រតិកម្មអាល់ឡែស៊ី : ជាបញ្ហាដែលកើត ឡើងដូចជា រមាស់ កណ្តាស បន្ទាលត្រអាក ឬ កន្ទួលក្រហម និងក្នុងពេល ខ្លះពិបាកដកដង្ហើម ឬស្តុក ដែលប៉ះពាល់លើបុគ្គលខ្លះនៅពេលដែល បុគ្គលនោះបានដកដង្ហើមចូល លេបចូល ចាក់ បញ្ចូល ឬក៏ប៉ះពាល់នូវវត្ថុជាក់លាក់ណាមួយ។

អាសេតាន (Acetone) : ជាសារធាតុរំលាយដែលមាន ជាតិពុល។

អាហារវេចខ្ចប់ : អាហារ ឬភេសជ្ជៈដែលមានរសជាតិល្អ ប៉ុន្តែមិនមានសុខភាព ដោយសារវាមានសារធាតុ ចិញ្ចឹមតិចតួច ប៉ុន្តែ សម្បូរទៅដោយខ្លាញ់ អំបិល ស្ករ ប្រេង និងសារធាតុគីមី។

អាហារូបត្ថម្ភ : ការបរិភោគគ្រប់គ្រាន់ និងត្រឹមត្រូវដើម្បី ជួយឲ្យលូតលាស់ និងមានសុខភាព និងប្រឆាំង នឹងជំងឺ។

អ៊ីស្ត្រូសែន (Estrogen) : ជាអ័រម៉ូននៅក្នុងរាងកាយស្ត្រី សម្រាប់ គ្រប់គ្រងការបន្តពូជ ដោយរួមជាមួយនឹង ប្រូហ្សែស្តែរ៉ូន (progesterone) ។

អុតូក្លាវ (Autoclave) : ជាម៉ាស៊ីនរម្ងាប់មេរោគ ដោយប្រើប្រាស់ចំហាយក្តៅ និងសម្ពាធ។ វាត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាញឹកញាប់នៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យ និងគ្លីនិក។

អេកូទេសចរណ៍ : ជាគម្រោងដែលរកប្រាក់ចំណូលតាមរយៈការនាំអ្នកទេសចរដើរមើលទេសភាពធម្មជាតិនៃកន្លែងមួយ ដោយមិនធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន។

អេកូឡូហ្សឺ : ទំនាក់ទំនងរវាងវត្ថុមានជីវិតជាមួយបរិស្ថានជុំវិញ។ អ្វីមួយដែលអាចចាត់ទុកថាជាអេកូឡូហ្សឺ លុះត្រាតែវាប្តូរចំពោះបរិស្ថាន ឬវាធ្វើសកម្មភាពដូចជាប្រព័ន្ធធម្មជាតិ។

អេហ្វេដ្រា (Ephedra) : ជាថ្នាំរុក្ខជាតិសម្រាប់កាត់បន្ថយការធ្វើទុក្ខនៃជំងឺហឺត។ នៅប្រទេសចិន គេហៅថាម៉ាហ្វូង (Ma Huang) ។

អេហ្វេដ្រីន (Ephedrine) : ជាថ្នាំសម្រាប់ជួយក្នុងការដកដង្ហើម។

អ្នកប្រើប្រាស់ : អ្នកដែលទិញឬប្រើប្រាស់វត្ថុផ្សេងៗ។

អ្នកពាំលម្អងផ្កា : សត្វល្អិត ឬសត្វដែលបានពាំលម្អងពីផ្កាមួយទៅកាន់ផ្កាមួយទៀត ដើម្បីជួយរុក្ខជាតិក្នុងការបង្កកំណើត។ ខ្យល់ក៏អាចជួយក្នុងការសាយភាយលម្អងផ្កានេះដែរ។

អំប៊ូសែមស្វត (Emphysema) : ជាជំងឺសួតធ្ងន់ធ្ងរបង្កឡើង ដោយការជក់បារី ការដឹករ៉ឺ និងភាពកខ្វក់នៃខ្យល់។

អំប៉ូន : ជាសារធាតុគីមីធម្មជាតិដែលបង្កើតឡើងដោយរាងកាយ ដើម្បីគ្រប់គ្រងទម្ងន់ សីតុណ្ហភាពរាងកាយ ភាពស្រេកឃ្លាន ភាពរឹងរបស់ឆ្អឹង អារម្មណ៍អារម្មណ៍ផ្លូវភេទ និងលទ្ធភាពបង្កកំណើត។

ឆ

ឥន្ទនៈហ្វូស៊ីល : ជាឥន្ទនៈដែលកើតឡើងពីសំណល់នៃរុក្ខជាតិ និងសត្វដែលបានស្លាប់ជាច្រើនលានឆ្នាំមកហើយ។ ឥន្ទនៈហ្វូស៊ីល រួមមាន ប្រេង ធុរ្យងថ្ម និងឧស្ម័នធម្មជាតិ ។ ឥន្ទនៈហ្វូស៊ីលជាធនធានដែលមិនអាចបង្កើតថ្មីបាន ហើយនៅពេលគេដុតវា វានឹងបញ្ចេញឧស្ម័នកាបូនិច ដែលបណ្តាលឲ្យមានការឡើងកម្ដៅផែនដី។

ខ

ឧបករណ៍ការពារដំណកដង្ហើម : ជាម៉ាស់ការពារដែលគ្របពីលើច្រមុះនិងមាត់ ដើម្បីការពារបុគ្គលពីការដកដង្ហើមចូលនូវសារធាតុពុល។

ឧបករណ៍វាស់កម្រិតកម្ពស់រាង A : ជាឧបករណ៍ធ្វើពីឈើដែលមានរូបរាងដូចតួអក្សរ A សម្រាប់ស្វែងរកកម្រិតកម្ពស់នៃតំបន់មួយតាមរយៈចំណោតឬជម្រាល។

ឧស្ម័នធម្មជាតិ : ជាឧស្ម័នដែលកើតនៅក្រោមដី ឬក្រោមសមុទ្រ ដែលត្រូវបានរក្សាទុក និងប្រើប្រាស់ជាឥន្ទនៈ។